

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Σολωμός
Ο Κρητικός

4 [21.]

- Έκοίταξε τ' αστέρια, κι εκείνα αναγαλλιάσαν,
Και τὴν ἀχτινοβόλησαν καὶ δὲν τὴν ἐσκεπάσαν·
Κι ἀπὸ τὸ πέλαο, πὺν πατεῖ χωρὶς νὰ τὸ σουφρώνει,
Κυπαρισσένιο ἀνάερα τ' ἀνάστημα σηκώνει,
5 Κι ἀνεῖ τς ἀγκάλες μ' ἔρωτα καὶ μὲ ταπεινοσύνη,
Κι ἔδειξε πάσαν ὁμορφιά καὶ πάσαν καλοσύνη.
Τότε ἀπὸ φῶς μεσημερνὸ ἢ νύχτα πλημμυρίζει,
Κι ἡ χτίσις ἔγινε ναὸς πὺν ὀλοῦθε λαμπυρίζει.
Τέλος σ' ἐμέ πὺν βρίσκομουν ὁμπρὸς τῆς μέσ στά ρεῖθρα,
10 Καταπὼς στέκει στό Βοριά ἢ πετροκαλαμίθρα,
Ὅχι στήν κόρη, ἀλλὰ σ' ἐμέ τὴν κεφαλὴ τῆς κλίνει·
Τὴν κοίταζα ὁ βαριόμοιρος, μ' ἐκοίταζε κι ἐκείνη.
Ἐλεγα πὼς τὴν εἶχα ἰδεῖ πολὺν καιρὸν ὀπίσω,
κὰν σὲ ναὸ ζωγραφιστὴ μὲ θαυμασμὸ περίσσο,
15 κὰνε τὴν εἶχε ἐρωτικὰ ποιήσει ὁ λογισμὸς μου,
κὰν τ' ὄνειρο, ὅταν μ' ἔθρεφε τὸ γάλα τῆς μητρὸς μου
ἦτανε μνήμη παλαιή, γλυκειὰ κι ἀστοχισμένη,
πὺν ὁμπρὸς μου τώρα μ' ὅλη τῆς τῆ δύναμη προβαίνει.
Σὰν τὸ νερὸ πὺν τὸ θωρεῖ τὸ μάτι ν' ἀναβρύζει
20 ξάφνου ὅχ τὰ βάθη τοῦ βουνοῦ, κι ὁ ἥλιος τὸ στολίζει.
Βρύση ἔγινε τὸ μάτι μου κι ὁμπρὸς τοῦ δὲν ἐθώρα,
κι ἔχασα αὐτὸ τὸ θεῖκὸ πρόσωπο γιὰ πολληώρα,
γιατί ἄκουσα τὰ μάτια τῆς μέσα σὰ σωθικά μου
ἔτρεμαν καὶ δὲ μ' ἄφηναν νὰ βγάλω τὴ μιλιὰ μου.
25 Ὅμως αὐτοὶ εἶναι θεοί, καὶ κατοικοῦν ἀπ' ὅπου
βλέπουνε μέσ στήν ἄβυσσο καὶ στήν καρδιά τ' ἀνθρώπου,
κι ἐνιωθα πὼς μοῦ διάβαζε καλύτερα τὸ νοῦ μου
πάρεξ ἂν ἤθελε τῆς πῶ μὲ θλίψη τοῦ χειλιοῦ μου
«Κοίτα με μέσ στά σωθικά, πὺν φύτρωσαν οἱ πόνοι
.....
.....
Ὅμως ἐξεχειλίσανε τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς μου·

Καλή επιτυχία!

Τ' ἀδέλφια μου τά δυνατά οἱ Τοῦρκοι μοῦ τ' ἀδράξαν,
Τήν ἀδελφή μου ἀτίμησαν κι ἀμέσως τήν ἐσφάξαν,
Τόν γέροντα τόν κύρην μου ἐκάψανε τό βράδι,
Καί τήν αὐγή μοῦ ρίζανε τή μάνα στό πηγάδι.
Στήν Κρήτη.....
Μακριά 'πό κεῖθ' ἐγίόμισα τέσ φοῦχτες μου κι ἐβγήκα.
Βόηθα, Θεά, τό τρυφερό κλωνάρι μόνο νά 'χω
Σέ γκρεμό κρέμουμε βαθύ, κι αὐτό βαστῶ μονάχο».

5 [22.]

Ἐχαμογέλασε γλυκὰ στὸν πόνο τῆς ψυχῆς μου,
Κι ἐδάκρυσαν τὰ μάτια της, κι ἐμοιάζαν τῆς καλῆς μου.
Ἐχάθη, ἀλιά μου! ἀλλ' ἄκουσα τοῦ δάκρου της ραντίδα
5 Στὸ χέρι, πού 'χα σηκωτὸ μόλις ἐγὼ τὴν εἶδα. —
Ἐγὼ ἀπὸ κείνη τῇ στιγμῇ δὲν ἔχω πλιά τὸ χέρι,
Π' ἀγνάντευεν Ἀγαρηνὸ κι ἐγύρευε μαχαίρι·
Χαρὰ δὲν τοῦ 'ναι ὁ πόλεμος· τ' ἀπλώνω τοῦ διαβάτη
Ψωμοζητώντας, κι ἔρχεται μὲ δακρυσμένο μάτι·
Κι ὅταν χορτάτα δυστυχιὰ τὰ μάτια μου ζαλεύουν,
10 Ἀργά, κι ὄνειρατα σκληρὰ τὴν ξαναζωντανεύουν,
Καὶ μέσα στ' ἄγριο πέλαγο τ' ἀστροπελέκι σκάει,
Κι ἡ θάλασσα νὰ καταπιεῖ τὴν κόρη ἀναζητάει,
Ἐυπνῶ φρενίτης, κάθομαι, κι ὁ νοῦς μου κινδυνεύει,
Καὶ βάνω τὴν παλάμη μου, κι ἀμέσως γαληνεύει. —

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. α) Ποιος εἶναι ὁ ιστορικός χρόνος τοῦ ἔργου; Ἀπὸ ποια πραγματικά γεγονότα εἶναι ἐμπνευσμένο τὸ ποίημα;

β) Νὰ καταγράψετε ονομαστικά τὰ θέματα τῆς Επτανησιακῆς Σχολῆς καὶ νὰ εντοπίσετε δύο ἀπὸ αὐτὰ μέσα στο κείμενο.

Μονάδες 15

B. α.1) Ὁ Λ. Πολίτης υποστηρίζει γιὰ τὸν Κρητικό ὅτι «Μολονότι χαρακτηρισμένο ἀπόσπασμα, μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ποίημα ἀπόλυτα ολοκληρωμένο, με εσωτερικὴ ἐνότητα καὶ συνοχή». Συμφωνεῖτε με τὴν παραπάνω ἀποψη; Νὰ τεκμηριώσετε τὴ θέση σας.

Μονάδες 10

B. α.2) Νὰ εντοπίσετε στο ἀπόσπασμα 4 τρία διαφορετικά σχήματα λόγου καὶ νὰ σχολιάσετε τὴ λειτουργία τους.

Μονάδες 10

Καλὴ ἐπιτυχία!

β. 1) Να εντοπίσετε δύο αναχρονίες ως προς το χρόνο του ναυαγίου (μία ανάληψη και μια πρόληψη) και να αιτιολογήσετε τις επιλογές σας (έκταση έως 50 λέξεις).

Μονάδες 10

β. 2) Ποιες επιρροές από τη δημοτική ποίηση διακρίνετε στα παραπάνω αποσπάσματα (περιεχομένου και μορφής); Να απαντήσετε επιγραμματικά (έκταση έως 80 λέξεις).

Μονάδες 10

Γ. Να σχολιάσετε το περιεχόμενο του αποσπάσματος 4, στ. 7-8 «Τότε από φως...λαμπυρίζει» και στ. 13-17 «έλεγα πως....κι αστοχισμένη».

Μονάδες 25

Δ. Στην «Πριγκιπέσα Ιζαμπώ» ο Άγγελος Τερζάκης παρουσιάζει μια μυστηριακή γυναικεία μορφή. Αφού διαβάσετε το κείμενο να εντοπίσετε τρεις ομοιότητες και δύο διαφορές με την φεγγαροντυμένη του Κρητικού.

Μονάδες 20

Άγγελος Τερζάκης «Η πριγκιπέσα Ιζαμπώ»

«Γύρω παντού σκοτάδι. Να σου λοιπόν και πιάνει τ' αυτί μου μακριά, μέσα στο βουνό, ένα τραγούδι».

«Αερικό θα 'τανε...»

«Ένα τραγούδι, μα τι τραγούδι! Δεν ήταν άνθρωπος αυτός που τραγουδάγε έτσι γλυκά, δεν ήταν γυναίκα. Λες κι είχαν ανοίξει τα ουράνια κι ακούγονταν οι άγγελοι. Άλλο να σου λέω κι άλλο ν' ακούς...»

«Λοιπόν; λοιπόν;» κάνουνε γύρω ανυπόμονα.

«Μπρος να τραβήξω φοβόμουν, πίσω να κάνω σκιαζόμουν. Με τα πολλά, το παίρνω απόφαση και τραβώ. Κατεβαίνω στη ρεματιά, χώνομαι κάτω από τα δέντρα. Η βρύση ήταν εκείδά να, άκουγα κιόλας το νερό να τρέχει. Στρίβω, που λέτε, τι να δω! Στο βράχο καβάλα, σαν πάνω σε φαρί, μια γυναίκα ασπροφορεμένη καθότανε, κι ήταν αυτή που τραγουδούσε μ' έτσι αγελική φωνή».

«Πώς ήτανε; πώς ήτανε;» ρώτησε άπληστα το μισόγυμνο παιδί σταματώντας το φυσερό.

«Δούλευε μωρέ!» χούγιαξε ο σιδεράς.

«Δουλεύω, αφέντη».

Το καμίνι λαμπάδιασε κι η βαριά κοπάνησε το σίδερο βροντώντας.

«Ήτανε ψηλή! Χριστέ μου, τι ψηλή! Κι είχε ξέπλεκα τα μαλλιά της. Στο δεξί κράταγε ένα χτένι, χρυσό χτένι, και χτενιζότανε».

«Λοιπόν; λοιπόν;»

«Εγώ τα χρειάστηκα. Παρατώ χάμου τον κουβά, κάθουμαι πάνω γιατί τα γόνατα δεν με βαστούσαν, και σταυροχεριάζομαι να την κοιτάζω».

«Κι αυτή;»

«Αυτή τραγουδάγε του καλού καιρού. Είναι σε ξέφωτο η βρύση μας, λοιπόν από δω που βρισκόμουν έβλεπα καλά, μ' όλο που δεν μ' έβλεπε η λάμια».

«Δεν ήτανε λάμια. Νεράιδα ήτανε», διόρθωσε με ύφος έμπειρο ο ζευγάς. «Η λάμια δεν τραγουδάει».

«Κι ήταν όμορφη;» ρώτησε πάλι το παιδί χωρίς όμως ν' αφήσει το φυσερό.

«Όμορφη λείει! Έλαμπε γύρω ο τόπος, λες κι είχε φανεί το φεγγάρι».

«Ο εξαποδώ παίρνει πολλά σχήματα για να μας βάλει σε πειρασμό», παρατήρησε δογματικά ο καλόγερος.

«Και δεν της μίλησες;»

«Να της μιλήσω; Κύριε ημών Ιησού Χριστέ! Τι λες, καχορίζε; Για να μου πάρει τη μιλιά;»

Καλή επιτυχία!